

Paweł Pajorski

Pracownik ochrony - wzrost czy upadek kultury bezpieczeństwa - polskie realia : zarys zagadnienia

---

Kultura Bezpieczeństwa. Nauka-Praktyka-Refleksje nr 18, 102-127

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PRACOWNIK OCHRONY – WZROST CZY UPADEK KULTURY BEZPIECZEŃSTWA - POLSKIE REALIA. ZARYS ZAGADNIENIA

PAWEŁ PAJORSKI

Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego
i Indywidualnego APEIRON w Krakowie

Pracownik ochrony fizycznej osób i mienia to dla większości osób nowy produkt kultury bezpieczeństwa powstały w okresie transformacji ustrojowej przełomu lat 80 i 90 XX wieku. Sam termin *pracownik ochrony* wydaje się być stosunkowo nowym pojęciem funkcjonującym od ogłoszenia ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia¹. Nic bardziej mylnego. Korzeni zawodu, zdaniem autora niniejszego opracowania, należy szukać w początkach tworzenia się zorganizowanych grup plemiennych. Sięganie w prehistorię, gdzie trudno jest wskazać konkretne źródła materialne istnienia *pracownika ochrony*, jak i dochodzić istnienia jakiegoś jego substytutu na podstawie daleko idących przypuszczeń, analogii i domniezań nie stanowi istoty tego opracowania. Warto jednakże nakreślić choć w skrócie rys historii najnowszej tego specyficznego zawodu.

Pierwsze unormowania prawne, na ziemiach Polskich, w zakresie funkcjonowania osób pełniących rolę pracownika ochrony fizycznej osób imienia pojawiły się w okresie rozbiorowym². Każdy z trzech zaborców, na terenie podległej mu dzielnicy, stanowił własne prawa w tej materii, któ-

---

1 Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia (Dz. U. z 2014 r., poz. 1099).

2 Cf. R. Kręgulec, P. Pajorski, *Ustawa o ochronie osób i mienia. Komentarz*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2015, s. 9.

re to przetrwały do okresu międzywojennego, a następnie stanowiły swoiste wzorce dla różnego rodzaju aktów o charakterze specjalnym. Dopiero w lutym 1938 r. parlament II Rzeczypospolitej Polskiej, a dokładnie Sejm Rzeczypospolitej Polskiej IV kadencji uchwalił ustawę o przedsiębiorstwach wymagających szczególnego zaufania³. Funkcjonowanie tej ustawy przerwane zostało najpierw okupacją niemiecką, a następnie niemiecko-sowiecką i na końcu sowiecką.

W latach 1944 – 1948 zadania związane z ochroną mienia, a dokładnie rzecz biorąc z ochroną obiektów kluczowych dla państwa, realizowane były przez oddziały wojsk wewnętrznych⁴. Nadto, już w 1945 r. zaczęły powstawać różnego rodzaju straże przemysłowe, powoływane przez Ministra Bezpieczeństwa Publicznego. Funkcjonowały także, na podstawie przepisów z 1938 r., podmioty gospodarcze realizujące zadania dozorcowsko-ochronne, jednakże wyłącznie w postaci jednostek gospodarki uspołecznionej, zatrudniające w głównej mierze inwalidów wojennych.

Dekretem z dnia 17 października 1946 r. o Straży Pocztovej⁵ powołano Straż Pocztową, a w niecały rok później, również dekretem⁶ powołano Straż Portową.

Natomiast w 1958 r., funkcjonowanie jednostek gospodarki nieuspołecznionej zostało drastycznie ograniczone poprzez uchwalenie w dniu 1 lipca ustawy o zezwoleniach na wykonywanie przemysłu, rzemiosła, handlu i niektórych usług przez jednostki gospodarki nieuspołecznionej⁷.

Funkcjonowanie tego chaosu prawnego przerwane zostało dopiero w 1961 r., kiedy to Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej uchwalił ustawę o Straży Przemysłowej⁸, na mocy której strażom przemysłowym nadano uprawnienia do używania broni palnej, a strażom przemysłowym w resorcie finansów pełniącym służbę w bankach i podległych im zakładach,

3 Ustawa z dnia 18 lutego 1938 r. o przedsiębiorstwach, wymagających szczególnego zaufania (Dz. U. z 1938 r. nr 12 poz. 79).

4 Cf. Ibidem, s. 9, [za:] W. Bejgier, B. G. Stanejko, *Ochrona osób i mienia*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2012, s. 19.

5 Dekret z dnia 17 października 1946 r. o Straży Pocztovej (Dz. U. Nr 59, poz. 323).

6 Dekret z dnia 5 września 1947 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji morskiej (Dz. U. Nr 60, poz 328 z późn. zm.).

7 Ustawa z dnia 1 lipca 1958 r. o zezwoleniach na wykonywanie przemysłu, handlu i niektórych usług przez jednostki gospodarki nieuspołecznionej (Dz. U. Nr 45, poz. 224 z późn. zm.).

8 Ustawa z dnia 31 stycznia 1961 r. o Straży Przemysłowej (Dz. U. Nr 6, poz, 42 z późn. zm.).

nadano nazwę „Straż Bankowa”. Porządek prawny nadany wzmiankowaną ustawą z 1958 r. oraz ustawą z 1961 r. funkcjonował aż do czasu uchwalenia w dniu 23 grudnia 1988 r. ustawy o działalności gospodarczej⁹, która przywróciła możliwość prowadzenia działalności w zakresie usług ochrony osób i mienia na zasadach wolnorynkowych¹⁰.

Na początku lat 90 ubiegłego wieku, państwo zaczęło się coraz energiczniej wycofywać z tych obszarów, w których przed 1990 r. posiadało monopol, a zwłaszcza z obszaru bezpieczeństwa i porządku publicznego¹¹. Zwalniane miejsce wypełniały, powstające w coraz większej liczbie, prywatne podmioty gospodarcze realizujące usługi w zakresie ochrony fizycznej osób i mienia. „Szybki wzrost liczby przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w zakresie usług ochrony osób i mienia stymulowany był szybkością wycofywania się podmiotów państwowych z tego typu działalności”¹². Wiązał się z tym wzrost przestępczości i wiele innych negatywnych skutków. „Problemy związane z łamaniem czy omijaniem prawa były nieobce także samym przedsiębiorcom prowadzącym tak specyficzną działalność gospodarczą i ich pracownikom”¹³. Jak zauważył Tomasz Aleksandrowicz „wagę problemu zwiększały dane dotyczące współpracy poszczególnych agencji ochrony z grupami przestępczymi, popełnianie przestępstw przez ochroniarzy (kradzieże, włamania, wymuszenia rozbójnicze, groźby bezprawne, pobicia, także ze skutkiem śmiertelnym) czy nawet penetracje poszczególnych firm ochroniarskich przez obce służby specjalne”¹⁴. W związku z tym już w pierwszej połowie ostatniej dekady XX wieku rozpoczęto prace nad przepisami prawa mającymi uregulować „nie tylko zasady prowadzenia samej działalności gospodarczej w zakresie ochrony osób i mienia, ale również sposób re-

---

9 Ustawa z dnia 23 grudnia 1988 r. o *działalności gospodarczej* (Dz. U. Nr 41 poz.324 z późn. zm.).

10 Cf. R. Kręgulec, P. Pajorski, *Ustawa o ochronie...*, op. cit., s. 9, [za:] S. Pietrusiak, *Prawna regulacja przedsiębiorstw ochrony mienia i detektywów w Polsce w okresie międzywojennym*, „Przegląd Policyjny” nr 3-4/2000, s. 46.

11 Cf. R. Kręgulec, P. Pajorski, *Ustawa o ochronie...*, op. cit., s. 9, [za:] T. R. Aleksandrowicz, *Ustawa o ochronie osób i mienia. Komentarz*, Wydawnictwo LexisNexis, Warszawa 2002, s. 9.

12 R. Kręgulec, P. Pajorski, *Ustawa o ochronie...*, op. cit., s. 11.

13 Ibidem.

14 T. R. Aleksandrowicz, *Ustawa o ochronie osób i mienia. Komentarz*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2002, s. 11.

alizacji zadań przez pracowników agencji ochrony¹⁵. Pomimo licznych prób tworzenia, zarówno przez stronę rządową jak i organizacje branżowe, sensownych przepisów regulujących tę skomplikowaną materię „nie udało się powołać do życia satysfakcjonujących, zarówno przedstawicieli przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w zakresie ochrony osób i mienia, ich pracowników, jak i przedstawicieli rządu i podległych mu organów (...)”¹⁶, regulacji prawnych. „Przepisy te nie określały warunków uzyskania koncesji, nakazując *de facto* jedynie złożenie wniosku, przedstawienie świadectwa niekaralności oraz wniesienie stosownej opłaty”¹⁷. W tym okresie zarówno sposób prowadzenia samej działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony fizycznej osób i mienia, regulowany wyłącznie przepisami ogólnymi dotyczącymi działalności gospodarczej, jak i sposób realizacji tych usług przez pracowników usługodawców oraz ich kompetencje, uprawnienia, wiedza i umiejętności przypominała raczej tzw. *radosną twórczość* niż profesjonalne działania ochronne nakierowane na podnoszenie poziomu bezpieczeństwa usługobiorców – obywateli, a przez to i państwa. Należy też zauważyć, że w pierwszej połowie lat 90 ubiegłego wieku, „w agencjach zatrudniano osoby legitymujące się przeszłością kryminalną (np. Agencja Ochrony HELP z Bydgoszczy), a w niektórych przypadkach stanowiły one wręcz przykrywkę do działalności przestępczej, jak choćby w przypadku ESKORTY z Wołomina, której odebrano koncesję po głośnej sprawie dotyczącej zmuszania do korzystania z „usług ochroniarskich” kupców i restauratorów na Starym Mieście w Warszawie”¹⁸. Tę absurdalną, z punktu widzenia bezpieczeństwa, sytuację obrazuje statystyka Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wskazująca, że np. w 1992 r. Ministerstwo otrzymało „30 zawiadomień o nieprawidłowościach w działalności poszczególnych agencji”¹⁹, z których, na skutek przeprowadzonych w nich przez MSW kontroli, 8 utraciło koncesję z powodu naruszenia prawa. W 1993 r. MSW otrzymało już „150 skarg, przeprowadzono 59 kontroli, cofnięto 66 koncesji w tym tylko 12 z powodu naruszenia prawa. W 1994 r. wpły-

---

15 Ibidem.

16 Ibidem.

17 T. R. Aleksandrowicz, *Ustawa ...*, op. cit., s. 10.

18 Ibidem, [za:] A. Marszałek, *Większość uczciwa, niektóre psują opinię Czy agencje ochrony są powiązane z przestępcami*, „Rzeczpospolita” z 27 maja 1995 r.

19 T. R. Aleksandrowicz, *Ustawa ...*, op. cit., s. 11.

nęło 180 skarg, przeprowadzono 80 kontroli, cofnięto 65 koncesji, w tym 16 ze względu na złamanie prawa. Z danych KGP wynika ponadto, że postępowaniami przygotowawczymi objętych było w 1994 r. 101 osób z agencji ochrony, w tym 16 właścicieli. Najczęściej stawiane im zarzuty to wymuszanie zwrotu długów oraz stosowanie przemocy²⁰. Jak zauważa w swoim artykule Anna Marszałek, „Ochroniarze wyłudniają także zaliczki i nie wywiązują się z zobowiązań; podszywają się pod komorników sądowych; kradną samochody, a potem oferują pomoc w odnalezieniu ich, oczywiście odpłatnie, albo współpracując ze złodziejami proponując tę samą usługę; przyjmują zlecenia ściągania długów i przywłaszczają tak uzyskane pieniądze; bezprawnie wchodzą do mieszkań i lokali (...). Zdarza się także, że pracownicy agencji biją i okaleczają ludzi, uprowadzają ich; (...); zatrzymują samochody, które ich zdaniem są kradzione; używają broni bez uzasadnienia i po spożyciu alkoholu; posiadają ją bez zezwolenia; grożą nią²¹. Jak podaje Tomasz Aleksandrowicz, „w latach 1994 – 1998 cofnięto łącznie 600 koncesji, w tym 150 za rażące naruszenie prawa; w latach 1994 – 1996 wszczęto 64 postępowania przygotowawcze przeciwko pracownikom firm ochroniarskich²²”.

Opisany stan rzeczy nie będzie budził nadzwyczajnego zdziwienia czy też sprzeciwu od momentu gdy kontestator uświadomi sobie, że ustawa z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej nie określiła żadnych „szczegółowych wymagań jakie powinni spełniać pracownicy firm świadczących usługi ochrony osób i mienia. Jedynym zapisem określającym, w sposób bardzo ogólny, wymagania stawiane pracownikom był przepis art. 3, ust. 2 wspomnianej ustawy²³. W myśl tego przepisu „przedsiębiorca jest obowiązany zapewnić, aby prace, zajęcia lub czynności w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej były wykonywane przez osoby legitymujące się odpowiednimi kwalifikacjami, jeżeli z przepisów odrębnych ustaw wynika obowiązek posiadania takich kwalifikacji²⁴. Ponadto już w samej koncesji był tylko ogólny zapis mówiący w pkt 4, iż warunkiem

---

20 Ibidem.

21 A. Marszałek, *Większość uczciwa ...*, op. cit., a także: T. R. Aleksandrowicz, *Ustawa ...*, op. cit., s. 11 - 12.

22 T. R. Aleksandrowicz, *Ustawa ...*, op. cit., s. 12.

23 P. Pajorski, *Ochrona fizyczna osób przed i po wejściu w życie ustawy o ochronie osób i mienia – zagadnienia wybrane*, „Wiedza Obronna”, Rok XLI, 4/250/, Warszawa 2014, s. 95.

24 Ustawa z dnia 23 grudnia 1998 r. o *działalności ...*, art. 3 ust. 2.

wykonywania działalności gospodarczej jest „przestrzeganie przepisów gwarantujących nienaruszalność praw i wolności obywateli oraz przepisów dotyczących ochrony porządku publicznego”²⁵ oraz „zatrudnianie pracowników spełniających wymogi stawiane osobom uprawnionym do posiadania broni i które nie były karane za przestępstwo umyślne”²⁶.

Braki jasnych regulacji prawnych określających w sposób jednoznaczny wymagania jakie winny były spełniać podmioty gospodarcze (przedsiębiorcy) świadczący usługi w zakresie ochrony osób i mienia, a także zatrudniani przez te podmioty pracownicy, spowodowały, iż większość z tych osób posiadała „bardzo mgliste pojęcie o zasadach i metodach ochrony, nie wspominając już o jej organizacji. Zatrudniano bowiem ludzi przypadkowych, nie przygotowanych do realizacji trudnych i nieraz bardzo odpowiedzialnych zadań”²⁷.

W tamtym okresie jedynymi, jak by się mogło wydawać, osobami, które „w praktyce mogły wykonywać w miarę profesjonalnie usługi związane z ochroną osób i mienia byli, jak podaje Tomasz Aleksandrowicz, emerytowani funkcjonariusze Milicji Obywatelskiej i Służby Bezpieczeństwa MSW”²⁸. Jednakże autor niniejszego opracowania z własnego doświadczenia wie, że nie były to jedyne osoby zdolne w tamtym okresie do w miarę profesjonalnego realizowania zadań w zakresie ochrony osób i mienia. Funkcjonowała „bowiem grupa zapaleńców, niezwiązanych w żaden sposób z byłymi czy aktualnymi formacjami mundurowymi, czy też służbami lub instytucjami, mającymi za zadanie zapewnienie bezpieczeństwa publicznego, która prawie od samego początku funkcjonowania w Polsce firm ochrony, podnosiła swoje kwalifikacje na różnego rodzaju kursach organizowanych w kraju i zagranicą, mających na celu przygotowanie profesjonalnych pracowników ochrony. Jednakże z powodu (...) braku przymusu ustawowego w tej materii była to tylko garstka osób”²⁹.

W celu uzupełnienia obrazu stanu istotnego dla niniejszych rozważań należy jeszcze dodać, że w wyniku licznych sygnałów dotyczących „patologii w obszarze usług ochrony osób i mienia Najwyższa Izba Kontroli przepro-

25 Decyzja (koncesja) MSW z dnia 6.11.1991 r., nr K 1422/91, pkt 4.

26 Ibidem.

27 A. Zagórska, *Poradnik agenta ochrony*, Wydawnictwo TEMAT, Toruń 1995, s. 8.

28 P. Pajorski, *Ochrona fizyczna osób przed ...*, op. cit., s. 95 – 96; ponadto: cf. T. Aleksandrowicz, *Ustawa o ochronie osób ...*, op. cit., s. 10.

29 P. Pajorski, *Ochrona fizyczna osób przed ...*, op. cit., s. 96.

wadziła w okresie od czerwca 1996 r. do lutego 1997 r. kontrolę w zakresie nadzoru organów administracji państwowej nad niepaństwowymi formacjami uzbrojonymi³⁰. Wynikiem przeprowadzonej kontroli stał się wniosek „o podjęcie pilnych działań na rzecz uporządkowania statusu prawnego podmiotów prowadzących działalność w zakresie usług ochrony osób i mienia, a także dostosowania rozwiązań w tym zakresie do wymogów państwa prawa, tak by interes państwa i obywateli był skutecznie chroniony”³¹.

Stan ten zdaniem autora jest punktem wyjścia (swoistym *zerem bezwzględny*³²) do rozważań na temat zawarty w tytule niniejszego opracowania. Przy czym należy w tym miejscu przypomnieć, że pod pojęciem *kultury bezpieczeństwa* rozumiemy „wzór podstawowych założeń, wartości, norm, reguł, symboli i przekonań, wpływających na sposób postrzegania wyzwań, szans i (lub) zagrożeń, a także sposób odczuwania bezpieczeństwa i myślenia o nim oraz związany z tym sposób zachowania i działania (współdziałania) podmiotów (osób grup społecznych, instytucji i organizacji, społeczności i społeczeństw), w różny sposób przez te podmioty wyuczonych i wyartykułowanych w procesach szeroko rozumianej edukacji, w tym również w naturalnych procesach wewnętrznej integracji i zewnętrznej adaptacji oraz w innych procesach organizacyjnych, a także w procesie umacniania szeroko (nie tylko militarnie) rozumianej obronności, służących w miarę harmonijnemu rozwojowi tych podmiotów i osiąganiu przez nie najszerzej rozumianego bezpieczeństwa, z pożytkiem dla siebie, ale i otoczenia”³³. Zatem upraszczając, *kultura bezpieczeństwa* to sposób myślenia danego podmiotu o bezpieczeństwie i odczuwanie bezpieczeństwa, a także sposoby jego osiągnięcia³⁴. Pamiętać też należy, że „fenomen określany jako kultura bezpieczeństwa nie ma możliwości bez udziału czynnika ludzkiego manifestować i rozwijać się, ani też prawidłowo funkcjonować na co dzień. Dlatego, to właśnie od samych ludzi zależy wysokość osiąganego poziomu kultury bezpieczeństwa dla danego śro-

---

30 W. Bejgier, B. G. Stanejko, *Ochrona osób i mienia ...*, op. cit., s. 59; Informacje o wynikach kontroli NIK opracowane w roku 1997, maszynopis powielony.

31 W. Bejgier, B. G. Stanejko, *Ochrona osób i mienia ...*, op. cit., s. 59.

32 Zero bezwzględne – absolutnie najniższa możliwa teoretycznie temperatura, punkt zerowy na bezwzględnej skali temperatur (źródło: *Słownik języka polskiego*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1981, s. 1001).

33 M. Cieślarczyk, *Kultura bezpieczeństwa i obronności*, Wydawnictwo Uniwersytetu Pedagogicznego w Siedlcach, Siedlce 2011, s. 217.

34 Cf. Ibidem.

dowiska społecznego dla danego miejsca (terytorium) oraz określonego czasu³⁵. Warto też, w celu bardziej plastycznego przedstawienia znaczenia terminu kultura bezpieczeństwa, zacytować jeszcze definicję tego pojęcia prezentowaną przez Ryszarda Studenskiego, który pisze, że „pojęcie kultury bezpieczeństwa jest najczęściej konceptualizowane jako zbiór psychologicznych, społecznych i organizacyjnych czynników uruchamiających lub podtrzymujących działania chroniące życie i zdrowie zarówno w pracy jak i czynnościach pozazawodowych³⁶. Pozostając nadal w kręgu warstwy definicyjnej kultury bezpieczeństwa warto zauważyć, że „kultura bezpieczeństwa włączona jest z ogólnie rozumianą kulturą, ujmowaną jako zbiór cech odzwierciedlających *osobowość społeczeństwa*”³⁷. Należy przy tym zwrócić uwagę na opinię prezentowaną przez Ralpa Lintona, który stwierdził, że „kulturą jakiegoś społeczeństwa są akceptowane przez jego członków idee, przekonania, zwyczaje, wzorce postępowania i wartości wpływające na zachowanie oraz stanowiące podstawę poczucia tożsamości i przynależności do danego społeczeństwa”³⁸. Pamiętać też należy, że „elementami kultury są również wartości przypisywane zdrowiu i życiu, postawy preferujące podejmowanie lub unikanie ryzyka, wzorce wychowawcze, a także cechy i zachowania uznawane za pożądane i nagradzane”³⁹. Ponadto „troska o bezpieczeństwo i zdrowie, a także gotowość do ich poświęcenia, łączone są z poziomem i właściwościami kultury jednostki oraz społeczeństwa, do którego ona należy”⁴⁰. Trafnie zatem zauważył Ryszard Studenski, że „te elementy kultury, które wpływają na stosunek ludzi do życia i zdrowia oraz na podejmowanie działań chroniących życie i zdrowie własne oraz innych ludzi włączone zostały w zakres kultury bezpieczeństwa”⁴¹. Warto też zwrócić uwagę na fakt, że „wśród elementów składowych kultury bezpieczeństwa wymienia się stosunek do ryzyka, uznawane grupowe

35 J. Piwowarski, *Fenomen bezpieczeństwa. Pomiędzy zagrożeniem a kulturą bezpieczeństwa*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa Publicznego i indywidualnego APEIRON, Kraków 2014, s. 96.

36 R. Studenski, *Kultura bezpieczeństwa pracy w przedsiębiorstwie*. „Bezpieczeństwo pracy nauka i praktyka” nr 9/ 2000, s. 1.

37 Ibidem.

38 R. Linton, *Kulturowe podstawy osobowości*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1975.

39 R. Studenski, *Kultura bezpieczeństwa ...*, op. cit., s. 1.

40 R. Studenski, *Kultura bezpieczeństwa ...*, op. cit., s. 1, [za:] N. F. Pidgeon, *Safety culture: key theoretical issues*. *Work & Stress*, no 3, s. 202-216.

41 R. Studenski, *Kultura bezpieczeństwa ...*, op. cit., s. 1.

wzorce postępowania w sytuacji zagrożenia oraz zdolność do korygowania postępowania w następstwie dostrzeżenia popełnionych niebezpiecznych błędów⁴². Przy czym „odkreślane jest znaczenie postaw, przekonań i norm postępowania. Pojęcie „kultura bezpieczeństwa odnosi się do społeczeństwa, grupy ludzi lub organizacji oraz do pojedynczych osób. Dlatego można wyróżnić kulturę bezpieczeństwa społeczeństwa, przedsiębiorstwa i jednostki⁴³. Nie zagłębiając się już w szczegółowe definicje kultury bezpieczeństwa społeczeństwa i kultury bezpieczeństwa przedsiębiorstwa, jako tych składowych ogólnego znaczenia kultury bezpieczeństwa, które choć związane tematycznie z problematyką poruszaną w niniejszym opracowaniu, stanowiących jednak nieco poboczną ścieżkę dociekań, należy zdefiniować istotne pojęcie jakim jest *kultura bezpieczeństwa jednostki*. Wyraża ona „indywidualne przekonania i wartości dotyczące własnego życia i zdrowia oraz stopień konieczności ich chronienia. Odzwierciedla indywidualne postawy wobec ryzyka, odczuwany stopień autoteliczości zachowań ryzykownych, akceptowane wzorce postępowania w sytuacji ryzyka oraz antycypowane oceny tych zachowań wydawane przez otoczenie społeczne. Określa również poziom internalizacji formalnych standardów bezpieczeństwa, warunków i postępowania⁴⁴.

W tym momencie należy wrócić do rozważań dotyczących samego poziomu kultury bezpieczeństwa widzianej przez pryzmat pracownika ochrony.

Jak już wspomniano ogólna sytuacja w obszarze działalności podmiotów gospodarczych świadczących usługi w zakresie ochrony osób i mienia spowodowała kontrolę Najwyższej Izby Kontroli oraz negatywny raport pokontrolny co spowodowało przyspieszenie prac związanych z rodzącą się w prawdziwych bólach ustawą o ochronie osób i mienia. Po szerokich konsultacjach i burzliwych dyskusjach oraz pomimo podnoszenia wielu różnorodnych zarzutów w tym takich, że „firmom ochroniarskim nie zależy na tym, żeby ta ustawa powstała⁴⁵, w dniu 22 sierpnia 1997 r. została ona uchwalona przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej.

---

42 R. Studenski, *Kultura bezpieczeństwa ...*, op. cit., s. 1, [za:] N. F. Pidgeon, *Safety culture and risk management in organizations*, „Journal of Cross-Cultural Psychology”, no 22/1991, s. 129-140.

43 R. Studenski, *Kultura bezpieczeństwa ...*, op. cit., s. 1.

44 Ibidem.

45 W. Bejgier, B. G. Stanejko, *Ochrona osób i mienia ...*, op. cit., s. 61.

W momencie ogłoszenia ustawy o ochronie osób i mienia składała się ona z pięćdziesięciu ośmiu artykułów ujętych w dziewięciu rozdziałach i określiła poza obszarami, obiektami i urządzeniami podlegającymi obowiązkowej ochronie, także zasady tworzenia i funkcjonowania wewnętrznych służb ochrony, zasady prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie ochrony osób i mienia, wymagania kwalifikacyjne i uprawnienia pracowników ochrony, zasady nadzoru nad funkcjonowaniem ochrony osób i mienia oraz zasady ochrony transportowanej broni i amunicji, materiałów wybuchowych, uzbrojenia, urządzeń i sprzętu wojskowego⁴⁶. A także, co równie istotne, zawierała definicję *pracownika ochrony* czyli osoby, która posiadała licencję pracownika ochrony fizycznej lub licencję pracownika zabezpieczenia technicznego, i wykonywała zadania ochrony w ramach wewnętrznej służby ochrony albo na rzecz przedsiębiorcy, który uzyskał koncesję na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia, lub osobę wykonującą zadania ochrony, w zakresie niewymagającym licencji, na rzecz przedsiębiorcy, który uzyskał koncesję na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia⁴⁷. Poza terminem *pracownik ochrony* ustawodawca zdefiniował także inne pojęcia istotne z punktu widzenia pracownika ochrony. Pozwoliło to na „ujednoczenie pojęć używanych przy określaniu pracowników ochrony. Do ukazania się ustawy panowała pełna dowolność w tym zakresie, wobec czego spotkać można było określenia takie jak ochroniarz, agent ochrony, bodyguard ale też i cieć, goryl itp.”⁴⁸.

Ponadto ustawodawca w ustawie z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia określił wymagania kwalifikacyjne stawiane pracownikom ochrony⁴⁹. Ustawa określiła w sposób nie budzący najmniejszych wątpliwości zakres czynności pracownika ochrony. Jak trafnie zauważył Piotr Kubiński „(...) ważną kwestią jest posiadanie przez pracowników ochrony wymaganych przez prawo kwalifikacji”⁵⁰. Przepisy rozdziału 5 rzezzonej

46 Cf. P. Pajorski, *Ochrona fizyczna osób przed ...*, op. cit., s. 105 – 106.

47 Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia (Dz. U. z 1997 r., nr 114 poz. 740), art. 2 pkt 6.

48 P. Pajorski, *Ochrona fizyczna osób przed ...*, op. cit., s. 107.

49 Cf. Rozdział 5 ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. nr 114 poz. 740).

50 P. Kubiński, *Działalność gospodarcza w zakresie ochrony osób i mienia i jej koncesjonowanie*, Oficyna Wolters Kulwer, Warszawa 2008, s. 180; Cf. W. Kotowski, *Ochrona osób i mienia. Komentarz praktyczny*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2004, s. 237.

ustawy zobligowały osoby wykonujące zadania związane z bezpośrednią ochroną fizyczną osób i mienia do uzyskania stosownej licencji pracownika ochrony fizycznej. Natomiast osoby wykonujące zadania związane z zabezpieczeniem technicznym chronionych osób i mienia zobowiązane zostały do uzyskania stosownej licencji pracownika zabezpieczenia technicznego, jeżeli realizują te zadania na obszarach, w obiektach i urządzeniach wymagających obowiązkowej ochrony. W celu uzyskania niezbędnych licencji pracownik ochrony zobligowany został do ukończenia stosownego szkolenia, zdania egzaminu przed odpowiednią komisją egzaminacyjną⁵¹ oraz uzyskania stosownego zaświadczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań do pracy w charakterze licencjonowanego pracownika ochrony⁵². Nadto zgodnie z przepisami ustawy pracownik ochrony miał być niekarany za przestępstwo umyślne oraz mieć pełną zdolność do czynności prawnych⁵³. W omawianym rozdziale znalazła się też delegacja ustawowa zobowiązująca ministrów Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Edukacji Narodowej do określenia w drodze rozporządzenia rodzajów dyplomów i świadectw wydawanych przez szkoły i inne placówki oświatowe, które potwierdzają uzyskanie specjalistycznych kwalifikacji w zakresie ochrony osób i mienia oraz minimalny zakres programów kursów na licencję pracownika ochrony⁵⁴.

„Po pobieżnej analizie wyżej wymienionych treści ustawy, można dojść do błędnego wniosku, że pracownik ochrony (...), posiada odpowiednio wysokie kwalifikacje i kompetencje. Ponad dwudziestoletnie doświadczenia, autora niniejszego opracowania, w zawodzie pracownika ochrony fizycznej i dziewiętnastoletnie w roli przedsiębiorcy prowadzącego koncesjonowany podmiot gospodarczy świadczący usługi w zakresie ochro-

---

51 Cf. Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia (Dz. U. z 1997 r., nr 114 poz. 740), stosownie do właściwej licencji: art. 26 ust. 3 pkt 3, art. 27 ust. 3 pkt 2, art. 28 ust. 3 pkt 2 i art. 29 ust. 3 pkt 2.

52 Cf. Ibidem, stosownie do właściwej licencji: art. 26 ust. 3 pkt 2, art. 27 ust. 2 pkt 1, art. 28 ust. 3 pkt 1 i art. 29 ust. 3 pkt 1.

53 Ibidem, stosownie do licencji: art. 26 ust. 2, art. 27 ust. 2, art. 28 ust. 2 i art. 29 ust. 2.

54 Ibidem, art. 35; patrz też rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 sierpnia 1998 r. w sprawie rodzajów dyplomów i świadectw wydawanych przez szkoły i inne placówki oświatowe, które potwierdzają uzyskanie specjalistycznych kwalifikacji w zakresie ochrony osób i mienia, minimalnego zakresu programów kursów pracowników ochrony fizycznej pierwszego i drugiego stopnia oraz zakresu obowiązujących tematów egzaminów i trybu ich składania, składu komisji egzaminacyjnej i sposobu przeprowadzania egzaminu (Dz. U. z 1998 r., nr 113 poz. 731).

ny osób i mienia wskazuje⁵⁵ niezbicie, iż „stan faktyczny posiadanych przez pracowników ochrony fizycznej osób i mienia kwalifikacji jest zgoła odmienny od stanu wynikającego z obowiązujących rozwiązań prawnych, a tym bardziej od stanu oczekiwanego. Pogoń, zarówno zleceniodawców usług (...) oraz prowadzących działalność gospodarczą w tym zakresie pracodawców, za pieniądze, a także „niepełnosprawność” innych przepisów dotyczących zatrudnienia stworzyły swoistą *hydrę lernejską*⁵⁶. Pobieźnie realizowane minima tematyczne przewidziane ustawowym programem szkolenia nie korelują z prakseologicznym podejściem do zagadnień ochrony osób i mienia⁵⁷. Zresztą nie tylko sama stosunkowo pobieżna Realizacja zagadnień tematycznych przewidzianych przez rozporządzenie dotyczące rodzajów dyplomów i świadectw wydawanych przez szkoły i inne placówki oświatowe, które potwierdzają uzyskanie specjalistycznych kwalifikacji w zakresie ochrony osób i mienia oraz minimalny zakres programów kursów na licencję pracownika ochrony było słabą stroną przygotowania pracowników ochrony. „Już sama ilość godzin wykładów, seminariów i zajęć praktycznych, w realiach wyłącznie teoretycznych⁵⁸, wynosząca równe 30 godzin lekcyjnych nie napawa optymizmem jeżeli chodzi o przygotowanie specjalistów w tak odpowiedzialnej

55 P. Pajorski, *Ochrona fizyczna osób przed ...*, op. cit., s. 111.

56 Hydra lernejska (gr. Λερναία Ὕδρα) – w mitologii greckiej słynny potwór wyobrażany najczęściej jako wielogłowy (różne źródła podają różną ilość głów – jedno podania mówią o 100, inne o 50, a jeszcze inne o dziewięciu) wąż wodny, córka Tyfona i Echidny. Zamieszkiwała ona bagna w okolicy jeziora Lerna w Argolidzie na Peloponezie. Pokonanie jej było drugą z 12 prac Heraklesa. Heros natrudził się, bo na miejsce odciętej głowy odrastały 2 bądź 3 nowe, w końcu zabił ją z pomocą Jolaosa, który do ran po obciętych głowach przykładał rozpalone żelazo i wypalił rany, zapobiegając regeneracji, a nieśmiertelną, środkową głowę zakopał. Cf. K. Niecikowska – Jastrzębska, *Słownik mitów Greków i Rzymian*, Warszawski Dom Wydawniczy, Warszawa 1995, s. 117.

57 P. Pajorski, *Terroryzm determinantą odpowiednich kwalifikacji zawodowych pracowników ochrony fizycznej osób i mienia*, [w:] *Zborník príspevkov z 5. medzinárodnej vedeckej konferencie: „Bezpečne Slovensko a Európska Unia”*, Kosice 2011, s. 359.

58 Por. rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 sierpnia 1998 r. w sprawie rodzajów dyplomów i świadectw wydawanych przez szkoły i inne placówki oświatowe, które potwierdzają uzyskanie specjalistycznych kwalifikacji w zakresie ochrony osób i mienia, minimalnego zakresu programów kursów pracowników ochrony fizycznej pierwszego i drugiego stopnia oraz zakresu obowiązujących tematów egzaminów i trybu ich składania, składu komisji egzaminacyjnej i sposobu przeprowadzania egzaminu (Dz. U. z 1998 Nr 113, poz. 731 ze zm.), § 3 ust. 1 pkt 1.

profesji. Wprawdzie ilość godzin jest określona jako minimalna i dotyczy kursów na licencję pracownika ochrony fizycznej to jednak w praktyce rzadko się zdarza, aby ośrodki prowadzące kursy przekraczały przewidziane rozporządzeniem minimum godzin. Nadto w ośrodkach prowadzących kursy na licencję pracownika ochrony fizycznej osób i mienia, brak jest instruktorów posiadających doświadczenie zawodowe w zakresie ochrony osób⁵⁹ i mienia. Prowadzenie zajęć powierzane było „najczęściej policjantom, byłym policjantom lub byłym żołnierzom zawodowym, co niestety nie przyniosło odpowiedniego efektu. Trudno mówić o profesjonalnym przygotowaniu samych prowadzących, a co dopiero słuchaczy kursów”⁶⁰. Jak trafnie zauważył Tadeusz Hanausek „na kursach i w szkołach zaś przygotowują do zawodu w zakresie przedmiotów zawodowych doświadczeni praktycy (pracownicy ochrony) oraz emerytowani pracownicy policji. Powstaje teraz pytanie: kto z nauczających w tych szkołach byłych pracowników policji oraz wybitnych fachowców z praktyką pracownika ochrony nauczających praktycznie wszystkich przedmiotów w przywoływanym już załączniku nr 4 do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 sierpnia 1998 r. w sprawie rodzajów dyplomów i świadectw wydawanych przez szkoły i inne placówki oświatowe, które potwierdzają uzyskanie specjalistycznych kwalifikacji (...) posiada takie przygotowanie pedagogiczne”⁶¹?

W tym miejscu należy jeszcze zwrócić uwagę na fakt zatrudniania w charakterze pracowników ochrony osób z orzeczeniem o niepełnosprawności. Proceder ten rozpoczął się w połowie lat 90 ubiegłego wieku i systematycznie się rozwijał. Pracodawcy zatrudniali osoby niepełnosprawne uzyskując w ten sposób status Zakładu Pracy Chronionej. Przyczyną tego stanu rzeczy był fakt, że „pracodawcy zatrudniającemu osoby niepełnosprawne przysługiwało ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika niepełnosprawnego, o ile pracownik ten został ujęty w ewidencji zatrudnionych osób niepełnosprawnych prowadzonej przez PFRON”⁶². Pracodawca mógł „uzyskać dofinansowanie do wy-

59 P. Pajorski, *Ochrona fizyczna osób przed ...*, op. cit., s. 112.

60 Ibidem.

61 T. Hanausek, *Problemy związane z ukazaniem się ustawy o ochronie osób i mienia* [w:] *Zapobieganie przestępczości w społecznościach lokalnych*, red. J. Czapska, W. Krupiarz, Warszawa 1999, s. 209.

62 <http://www.niepelnospawni.gov.pl/zatrudnienie-osob-niepelnospaw-/dofinansowanie-do-wynagrodzen-os/> (dostęp: 02.04.2015 r.).

grodzienia osób niepełnosprawnych zatrudnionych na umowę o pracę, (...) - jeżeli ich wynagrodzenie zostało ustalone co najmniej w wysokości najniższego wynagrodzenia”⁶³.

Patologii tej, bo trudno nazwać inaczej sytuację w której osoby potrzebujące same pomocy realizują zadania związane z zapewnieniem innym bezpieczeństwa, nie zapobiegło zobowiązanie przez ustawodawcę Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministra Finansów do określenia, w drodze rozporządzenia, zasad, zakresu, trybu i częstotliwości przeprowadzania badań lekarskich i psychologicznych osób ubiegających się o wydanie licencji oraz posiadających licencję pracownika ochrony fizycznej, a także jednostki uprawnione do przeprowadzania badań⁶⁴. Jak się wydaje działanie to miało wyeliminować z zawodu osoby niespełniające określonych kryteriów zdrowotnych. Zastanawiającym jest zatem fakt funkcjonowania firm ochrony ze statusem zakładu pracy chronionej i zatrudnianiem przez te podmioty osób niepełnosprawnych⁶⁵. „Wprawdzie nie prowadzono nigdy badań dotyczących udziału procentowego osób niepełnosprawnych w ochronie osób, jednakże autor niniejszego opracowania spotkał się osobiście z przypadkami realizacji tak odpowiedzialnych zadań przez osoby posiadające orzeczenia o niepełnosprawności, między innymi ze uwagi na przebyłą operację pomostowania aortalno – wieńcowego (tzw. by-passy), czy też napady padaczkowe. Jak już wspomniano, nie jest znany odsetek niepełnosprawnych zajmujących się ochroną osób, jednakże należy zwrócić uwagę, że o wadze problemu świadczyć mogą wyniki kontroli przeprowadzonej przez Najwyższą Izbę Kontroli w 2003 roku (...) w trzydziestu firmach ochrony posiadających status zakładów pracy chronionej”⁶⁶.

---

63 Ibidem.

64 Cf. ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia..., art. 34.

65 Osoba niepełnosprawna to osoba, której stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej, jeżeli uzyskała orzeczenie o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności – znaczny, umiarkowany, lekki - lub o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów; ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. nr 123 poz. 776 ze zm.)

66 P. Pajorski, *Ochrona fizyczna osób przed ...*, op. cit., s. 115 – 116.

W wyniku tej kontroli powstał raport w którym wskazano, że „w 90% badanych zakładów pracy chronionej na stanowiskach bezpośrednio związanych z dozorem i ochroną mienia zatrudnione były osoby, co do których orzeczono: całkowitą niezdolność do pracy, niepełnosprawność z powodu choroby narządów ruchu oraz takie, którym na podstawie orzeczenia przysługuje pomoc osób drugich”⁶⁷, zatem „nie dziwi, że ustalenia te upoważniają Najwyższą Izbę Kontroli do przedstawienia wniosku o rozważenie celowości podjęcia inicjatywy ustawodawczej w celu znowelizowania ustawy o rehabilitacji w kierunku wyeliminowania z ubiegania się o status zakładu pracy chronionej pracodawców prowadzących działalność gospodarczą w zakresie ochrony mienia i dozoru”⁶⁸.

Trudno się zatem dziwić, że autor niniejszego opracowania w artykule dla kwartalnika Wiedza Obronna stwierdził, iż „biorąc pod uwagę wszystkie ograniczenia ustawowe oraz sposób realizacji ustawy należy stwierdzić, że wygląda na to (potrzebne są poważniejsze badania), że ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia nie zmieniła w sposób istotny przygotowania pracowników ochrony (...)”⁶⁹. Określone w ustawie wymagania nie spowodowały profesjonalizacji zawodu pracownika ochrony. „Zarówno przed jak i po wejściu w życie ustawy zadania pracownika ochrony fizycznej osób praktycznie mogą realizować te same, słabo przygotowane do tego rzemiosła osoby. Ustawa wprawdzie postawiła wymóg uzyskania licencji pracownika ochrony fizycznej, ale spełnienie wszystkich kryteriów z tym związanych, jest tak na prawdę czystą formalnością”⁷⁰. Trudno w tej sytuacji mówić o jakimś istotnym wzroście kultury bezpieczeństwa po wejściu w życie i funkcjonowaniu ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r.. Jednym z niewielu optymistycznych akcentów tej ustawy był fakt wprowadzenia obowiązku ukończenia kursu lub szkolenia dedykowanego pracownikom ochrony. Pomimo niezbyt rozbudowanego programu szkoleń i kursów na licencje pracowników ochrony wiele osób przystępujących do egzaminów miało istotne problemy z jego zdaniem, gdyż obszerne dla nich, jak się okazało, wymagania w zakresie posiada-

---

67 Raport Najwyższej Izby Kontroli: *Informacja o wynikach kontroli funkcjonowania zakładów pracy chronionej zajmujących się ochroną mienia i dozorem*, Warszawa, kwiecień 2004 r.

68 *Inwalidzi w ochronie*, „Branżowy Serwis Informacyjny, Ochrona i Detektywistyka, Informacje – Komentarze – Opinie – Poglądy”, Warszawa nr 6 – 7/2004, s. 1.

69 P. Pajorski, *Ochrona fizyczna osób przed ...*, op. cit., s. 116.

70 Ibidem.

nej wiedzy teoretycznej i praktycznej, stawiane przed kandydatami na licencjonowanych pracowników ochrony niejednokrotnie przekraczały możliwości intelektualne osób legitymujących się jedynie wykształceniem podstawowym, które stanowiło *condicio sine qua non* do ubiegania się o licencję pracownika ochrony fizycznej pierwszego stopnia⁷¹. W celu uwytklenia problemu wystarczy zacytować dane z raportu pokontrolnego Najwyższej Izby Kontroli (kontrola prowadzona w latach 1998 – 2000). Raport wskazuje, że zaledwie 44% zdających (w okresie lipiec - grudzień 1999 r.) zdało testy na licencję pracownika ochrony fizycznej pierwszego stopnia. Natomiast 89% podchodzących do egzaminu na licencję pracownika ochrony fizycznej drugiego stopnia zdało wymagane przepisami testy⁷². Należy w tym miejscu zaznaczyć, że ze względu na wprowadzenie obowiązku zdania egzaminu wyłącznie w stosunku do osób, które starały się uzyskać licencję pracownika ochrony obowiązek ten dotyczył zaledwie ok. 35% ogólnej liczby osób zatrudnionych na stanowiskach bezpośrednio związanych z ochroną osób i mienia. Ponadto w tej liczbie, co jest istotne, znajdowali się także licencjonowani pracownicy ochrony, którzy legitymowali się jednocześnie orzeczeniem o niepełnosprawności. Warto jeszcze zwrócić uwagę, że „ogółem w skali całego kraju organy Policji dopuściły do pracy z bronią 12.287 pracowników ochrony, zatrudnionych w wewnętrznych służbach ochrony lub przez przedsiębiorców posiadających koncesje MSWiA na prowadzenie działalności w tym zakresie”⁷³. Liczba ta wskazuje też pośrednio na liczbę wykwalifikowanych pracowników ochrony. Należy przy tym zaznaczyć, że dopuszczenie do pracy z bronią w ochronie osób i mienia mogli uzyskać tylko licencjonowani pracownicy ochrony. To też w pewien sposób obrazuje poziom kultury bezpieczeństwa.

Można tu zacytować Mariana Bielińskiego, który przedstawił następująco obraz polskiej ochrony (w tym też pracownika ochrony): „Skutkiem tego pogłębiają się zjawiska bylejakości, przypadkowości i nieprofesjonalizmu. Traci na tym stan bezpieczeństwa i porządku publicznego, tracą

71 Cf. J. Czapska, *Bezpieczeństwo obywateli. Studium z zakresu Polityki prawa*, Wydawnictwo Polpress, Kraków 2004, s. 193.

72 Vide *Informacja o wynikach kontroli wdrażania przez organy administracji rządowej ustawy o ochronie osób i mienia*, NIK Departament Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa Państwa, Nr kontroli: P00/083, Nr ewid. 157/2001/P00083/DON, Warszawa, sierpień 2001.

73 A. Kruczewski, *Tak było rok temu*, „Vademecum Pracownika Ochrony” Zeszyt 10(36)2001 r., Wydawnictwo KARAT Sp. z o. o., Warszawa, październik 2001 r., s. 30.

klienci i branża ochrony. Klienci udają, że płacą, a firmy – że chronią ... Sytuacja ta spowodowała niespotykany wzrost aktywności zakładów pracy chronionej, oferujących dzięki specjalnemu systemowi ulg i preferencji⁷⁴ – stawki mocno zaniżone, a więc najbardziej atrakcyjne. Nikt przy tym nie zwraca uwagi na to, że kwalifikowana ochrona jest z mocy ustawy wyłączona ze sfery działalności zakładów pracy chronionej, zatrudniających przecież i osoby niepełnosprawne⁷⁵. Trafnie istniejący stan rzeczy podsumowała także Janina Czapska stwierdzając, że: „Po wejściu w życie ustawy o ochronie osób i mienia, sytuacja z pewnością zmieniła się, ale nie poprawiła radykalnie. W jednym tylko tygodniu sierpnia 2001 roku prasa polska przyniosła informacje o kilku zakrojonych na szeroką skalę kradzieżach dokonanych przez licencjonowanych ochroniarzy w chronionych obiektach: w Warszawie okradali EMPiK zamiast go chronić⁷⁶, w województwie opolskim liczne włamania do chronionych przez siebie obiektów traktowali jako sposób dorabiania do pensji⁷⁷, w Gdyni ochroniarze sklepu „Geant” wynosili z niego na skalę przemysłową powierzony im pieczy towar⁷⁸. W tej sytuacji nie dziwi też stwierdzenie, że „Najgłośniejsze w ostatnich latach przypadki wskazują wyraźnie, że mimo postawienia wysokich wymagań osobom starającym się o licencję pracownika ochrony, nie można wyeliminować z tej grupy zawodowej przestępców, a nawet zabójców, choć trzeba przy tym pamiętać, że mniej więcej jeden na czterech pracowników ochrony ma licencję”⁷⁹.

Cała ta sytuacja była motorem zmian w ustawie o ochronie osób i mienia. Zmian, które niestety niewiele zmieniły w rzeczywistości. Odzwierciedleniem tego są choćby tytuły z prasy ukazującej się w połowie pierwszej dekady XXI wieku, takie jak np.: „Karki biją, dziadki kradną. Sfrustrowa-

---

74 Vide ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r., nr 123 poz. 776).

75 M. Bieliński, *Bariery rozwoju branży ochrony w 2001 r.*, „Ochrona Mienia Fachowe Czasopismo Techniczne” 2 – 3/2002, s. 51.

76 Vide H. Kittel, *Ochroniarze okradli EMPiK*, „Rzeczpospolita” nr 2384 z 4 – 5 sierpnia 2001 r., s. A3.

77 Vide M. Sz., *Rabowali zamiast pilnować*, „Rzeczpospolita” z 4 – 5 sierpnia 2001 r., s. C1.

78 J. Czapska, *Bezpieczeństwo obywateli ...*, op. cit., s. 179.

79 Ibidem; vide też: A. Kruczewski, *Pieniądze i śmierć*, „Vademecum Pracownika Ochrony” Zeszyt 3(29)2001 r., Wydawnictwo KARAT Sp. z o. o., Warszawa, marzec 2001 r., s. 3.

na armia 250 tys. polskich ochroniarzy⁸⁰, „Polska krajem goryli. Ochroniarzy u nas jest więcej niż policjantów. Sfrustrowani i nieprofesjonalni, mogą być – i są – naprawdę niebezpieczni⁸¹, „Armia umundurowanych biedaków⁸², „Kule agenta ochrony⁸³ czy też „Pracownicy ochrony: Niepełnosprawność ważniejsza od licencji⁸⁴. Marta Chmielewska wspomina: „Agnieszka z Lęborka szukająca pracy w ochronie częściej była pytana ostopień niepełnosprawności niż posiadanie licencji pracownika ochrony. W środowisku branżowym przytacza się czasem przypadek ZPCh z Grodziska Mazowieckiego, którego właściciel wynajął autobus, żeby emerytowanych policjantów, też chętnie zatrudnianych przez agencje ochrony, „zamienić w inwalidów” (czyt. „załatwić” odpowiednie orzeczenie). Popyt na inwalidów wśród firm ochrony i świadczących usługi porządkowe wynika także z faktu, że jako jedyne typy zakładów zostały one wyłączone spod kontroli Państwowej Inspekcji Pracy (PIP)⁸⁵. Nieco dalej zauważa też, że „Według szacunków, aż 90 proc. z działających 3,5 tys. agencji ochrony mienia i dozoru to zakłady pracy chronionej (ZPCh). Status ZPCh daje prawo do ubiegania się o refundację wynagrodzeń zatrudnionych osób niepełnosprawnych, zwolnienia z niektórych podatków, składki na ZUS i dotacje na rehabilitację dla pracowników⁸⁶. Pamiętać przy tym należy, że za osobę niepełnosprawną w rozumieniu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r., uznaje się osobę, której niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności lub orzeczeniem równoważnym: „o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (znacznego, umiarkowanego lub lekkiego), lub o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odręb-

80 Karki biją, dziadki kradną. *Sfrustrowana armia 250 tys. polskich ochroniarzy* „Ozon”, nr 20, 1 – 7 września 2005 r., s. 1.

81 *Polska krajem goryli. Ochroniarzy u nas jest więcej niż policjantów. Sfrustrowani i nieprofesjonalni, mogą być – i są – naprawdę niebezpieczni*, ibidem, s. 2.

82 M. R. Chehab, D. Koźlenko, *Armia umundurowanych biedaków*, ibidem, s. 12.

83 J. Dziadul, *Kule agenta ochrony*, „Polityka” - nr 49 (2327) z dnia 8 grudnia 2001 r.

84 M. Chmielewska, *Pracownicy ochrony: Niepełnosprawność ważniejsza od licencji*, „Bankier.pl” z dnia 07.03.2005 r., (<http://www.bankier.pl/wiadomosc/Pracownicy-ochrony-Niepelnosprawnoscz-wazniejsza-od-licencji-1263274.html>, 04.04.2015 r.).

85 M. Chmielewska, *Pracownicy ochrony...*, op. cit.

86 Ibidem.

nych przepisów, lub o niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16 roku życia”⁸⁷.

Taki mniej więcej stan rzeczy utrzymywał się do 2007 r. kiedy to wydano szereg rozporządzeń zmieniających dotychczasowe zasady dotyczące zatrudniania osób niepełnosprawnych, w tym udzielania przedsiębiorcom zatrudniającym osoby niepełnosprawne, pomocy na podstawie art. 25 ust. 2—3a i art. 26a ust. 1—5 w związku z art. 15, 17, 19, art. 20 ust. 1 i art. 26d ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁸⁸. Wydane wtedy Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 2007 r. w sprawie udzielania pomocy przedsiębiorcom zatrudniającym osoby niepełnosprawne przewidywało, że pracodawcy prowadzącemu zakład pracy chronionej, zatrudniającemu co najmniej 50 % pracowników zaliczonych do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności oraz pracowników psychicznie chorych, z epilepsją i z upośledzeniem umysłowym zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności, przysługuje pomoc finansowa⁸⁹ w maksymalnej wysokości:

„1) 130 % najniższego wynagrodzenia — w przypadku osób zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności,

2) 110 % najniższego wynagrodzenia — w przypadku osób zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności,

3) 50 % najniższego wynagrodzenia — w przypadku osób zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności

oraz 100 % kwoty odpowiadającej składce należnej od pracownika na ubezpieczenie emerytalne i chorobowe oraz składce należnej od pracodawcy na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i wypadkowe od wynagrodzenia pracownika niepełnosprawnego, nie więcej jednak niż 100 % rzeczywistych podwyższonych kosztów zatrudniania osób niepełnosprawnych⁹⁰. Ponadto „w przypadku osób niepełnosprawnych, u których stwierdzono chorobę psychiczną,

87 *Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności* <http://www.pfron.org.pl/pl/obsługa-dofinansowan-i/62,Orzeczeniaostopniuniepelnosprawnosci.html> (dostęp: 4.04.2015 r.).

88 Cf. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 2007 r. w sprawie udzielania pomocy przedsiębiorcom zatrudniającym osoby niepełnosprawne (Dz. U. 2007 nr 20 poz. 118).

89 Vide rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 2007 r. w sprawie udzielania pomocy przedsiębiorcom zatrudniającym osoby niepełnosprawne (Dz. U. 2007 nr 20 poz. 118), § 3 ust. 3.

90 Ibidem, § 4 ust. 1.

upośledzenie umysłowe lub epilepsję, oraz niewidomych, maksymalną wielkość pomocy (...), zwiększa się o 75 % najniższego wynagrodzenia⁹¹.

Takie rozwiązanie prawne spowodowało wzrost zainteresowania przedsiębiorców branży ochrony osobami o umiarkowanym i znacznym stopniu niepełnosprawności. Zwłaszcza tymi dysponującymi orzeczeniami o niepełnosprawności ze względu na schorzenia specjalne, czyli:

01 U - upośledzenie umysłowe;

02 P - choroby psychiczne;

04 O - choroby narządu wzroku (tylko stopień umiarkowany i znaczny - BON-I-5232-13-PM/11); 06 E – epilepsja;

12 C - całościowe zaburzenia rozwojowe np. autyzm.

Zatem w ochronie pojawiły się osoby, które w ogóle w tym zawodzie pracować nie powinny, a ich obecność nie tylko nie poprawia bezpieczeństwa ale wręcz stwarza zagrożenie dla życia i zdrowia ochranianych osób oraz chronionego mienia.

Stan taki znowu trwał przez kilka lat, aż do momentu nowelizacji ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia wywołanej ustawą z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów⁹². Ustawa ta dokonała kilku istotnych zmian w ustawie z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia, likwidując licencje pracownika ochrony fizycznej i pracownika zabezpieczenia technicznego i zastępując je wpisem na listę kwalifikowanych pracowników ochrony fizycznej i kwalifikowanych pracowników zabezpieczenia technicznego. Nowela, która weszła w życie dnia 1 stycznia 2014 r. zmieniła także definicję pracownika ochrony. Obecnie przez pojęcie *pracownik ochrony* rozumiemy „osobę wpisaną na listę kwalifikowanych pracowników ochrony fizycznej lub kwalifikowanych pracowników zabezpieczenia technicznego, i wykonującą zadania ochrony w ramach wewnętrznej służby ochrony albo na rzecz przedsiębiorcy, który uzyskał koncesję na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia, lub osobę wykonującą zadania ochrony, w zakresie niewymagającym wpisu na te listy, na rzecz przedsiębiorcy, który uzyskał koncesję na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia⁹³”.

91 Ibidem, § 4 ust. 2.

92 Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów (Dz. U. poz. 829).

93 Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 czerwca 2014 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o ochronie osób i mienia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1099), art. 2 pkt 6.

Zmianie uległy także niektóre wymagania kwalifikacyjne pracowników ochrony, np. do momentu wejścia w życie nowelizacji ustawy o ochronie osób i mienia plany ochrony obiektów mogła opracowywać osoba posiadająca licencję pracownika ochrony fizycznej drugiego stopnia, a więc osoba, która posiadała wykształcenie co najmniej średnie. Po nowelizacji do opracowywania planu ochrony potrzebna jest osoba lub osoby posiadające wpis na listę kwalifikowanych pracowników ochrony fizycznej i kwalifikowanych pracowników zabezpieczenia technicznego, a więc osoba lub osoby, które legitymują się dokumentem potwierdzającym ukończenie gimnazjum⁹⁴. Mamy tu zatem do czynienia z ewidentnym obniżeniem wymagań kwalifikacyjnych w stosunku do stanu przed nowelizacją. Ponadto zmieniły się na plus wymagania dotyczące świadectw, dyplomów i zaświadczeń o odbytych kursach i szkoleniach. Przed nowelizacją takie dokumenty mogły być wydawane przez placówki oświatowe i podmioty prowadzące działalność gospodarczą na podstawie wpisu do Ewidencji Działalności Gospodarczej. Obecnie dokumenty te mogą wydawać jedynie publiczne i niepubliczne placówki i ośrodki zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 68a ust. 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty⁹⁵.

Istotną zmianą w ustawie o ochronie osób i mienia jest obowiązek złożenia, pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań, oświadczenia, że osoba ubiegająca się o wpis na listę kwalifikowanych pracowników ochrony fizycznej lub posiadająca taki wpis nie jest osobą niepełnosprawną w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁹⁶ lub nie posiada orzeczenia o inwalidztwie lub niezdolności do pracy wydanego przez właściwy organ rentowy albo dokumenty potwierdzające orzeczony stopień niepełnosprawności, inwalidztwa lub niezdolności do pracy⁹⁷. Należy uznać to za plus jednakże dotyczy to wyłącznie osób wpisanych na listę kwalifikowanych pracowników ochrony. Pozostali, a więc nie wpisani na listę, nadal mogą się legitymować orzeczeniem o niepełnosprawności. Czyli w tej materii nie ma żadnych zmian.

---

94 Ibidem, art. 26 i 27.

95 Ibidem, art. 26.

96 Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.

97 Cf. Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej ..., op. cit., art. 33 ust. 2 i 3.

Kolejną istotną zmianą jest wprowadzenie obowiązku polegającego na tym, że kwalifikowany pracownik ochrony fizycznej ma przejść co 5 lat szkolenie lub kurs w zakresie, przygotowania teoretycznego i praktycznego w zakresie wyszkolenia strzeleckiego, samoobrony, technik interwencyjnych oraz znajomość przepisów prawa związanych z wykonywaniem ochrony osób i mienia, oraz przedstawić właściwemu komendantowi wojewódzkiemu Policji, zaświadczenie o odbyciu szkolenia lub kursu⁹⁸.

Czy zatem można mówić o jakimś wzroście kultury bezpieczeństwa? Wydaje się, że ustawodawca starał się kolejnymi nowelizacjami ustawy o ochronie osób i mienia coś zrobić w tej materii jednakże wprowadzając w życie rozwiązania w innych obszarach robił to tak nieudolnie, że cały trud włożony w działania mające na celu stymulowanie wzrostu kultury bezpieczeństwa poszły na marne. W tej materii, jak dotychczas, nie były prowadzone żadne konkretne badania naukowe trudno więc będzie odpowiedzieć jednoznacznie na pytanie postawione w tytule opracowania. Można jednakże bez obawy przyjąć, że gdybyśmy chcieli zobrazować sytuację w postaci wykresu to przypominałby on wydruk EKG o miarowym rytmie zatokowym poprzeplatany migotaniem przedsionków.

BIBLIOGRAFIA

Wydawnictwa zwarte

1. Aleksandrowicz T. R., *Ustawa o ochronie osób i mienia. Komentarz*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2002.
2. Bejgier W., Stanejko B. G., *Ochrona osób i mienia*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2012.
3. Cieślarczyk M., *Kultura bezpieczeństwa i obronności*, Wydawnictwo Uniwersytetu Pedagogicznego w Siedlcach, Siedlce 2011.
4. Czapska J., *Bezpieczeństwo obywateli. Studium z zakresu Polityki prawa*, Wydawnictwo Polpress, Kraków 2004.
5. Hanausek T., *Problemy związane z ukazaniem się ustawy o ochronie osób i mienia* [w:] *Zapobieganie przestępczości w społecznościach lokalnych*, red. J. Czapska, W. Krupiarz, Warszawa 1999.
6. Kotowski W., *Ochrona osób i mienia. Komentarz praktyczny*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2004.

⁹⁸ Cf. Ibidem, art. 38b ust. 1.

7. Kręgulec R., Pajorski P., *Ustawa o ochronie osób i mienia. Komentarz*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2015.
8. Kubiński P., *Działalność gospodarcza w zakresie ochrony osób i mienia i jej koncesjonowanie*, Oficyna Wolters Kulwer, Warszawa 2008.
9. Linton R., *Kulturowe podstawy osobowości*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1975.
10. Niecikowska – Jastrzębska K., *Słownik mitów Greków i Rzymian*, Warszawski Dom Wydawniczy, Warszawa 1995.
11. Pajorski P., *Terroryzm determinantą odpowiednich kwalifikacji zawodowych pracowników ochrony fizycznej osób i mienia*, [w:] *Zborník príspevkov z 5. medzinárodnej vedeckej konferencie: „Bezpečne Slovensko a Európska Unia”*, Kosice 2011.
12. Piwowarski J., *Fenomen bezpieczeństwa. Pomiędzy zagrożeniem a kulturą bezpieczeństwa*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego APEIRON, Kraków 2014.
13. *Słownik języka polskiego*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1981.
14. Zagórska A., *Poradnik agenta ochrony*, Wydawnictwo TEMAT, Toruń 1995.

Wydawnictwa ciągle

15. Bieliński M., *Bariery rozwoju branży ochrony w 2001 r.*, *Ochrona Mienia Fachowe Czasopismo Techniczne* 2 – 3/2002.
16. Chehab M. R., Koźlenko D., *Armia umundurowanych biedaków*, „Ozon”, nr 20, 1 – 7 września 2005 r.
17. Dziadul J., *Kule agenta ochrony*, „Polityka” - nr 49 (2327) z dnia 8 grudnia 2001 r.
18. *Inwalidzi w ochronie*, „Branżowy Serwis Informacyjny, Ochrona i Detektywistyka, Informacje – Komentarze – Opinie – Poglądy”, Warszawa, nr 6 – 7/2004.
19. *Karki biją, dziadki kradną. Sfrustrowana armia 250 tys. polskich ochroniarzy*, „Ozon”, nr 20, 1 – 7 września 2005 r.
20. Kittel H., *Ochroniarze okradli EMPiK*, „Rzeczpospolita” nr 2384 z 4 – 5 sierpnia 2001 r.
21. Kruczewski A., *Pieniądze i śmierć*, „Vademecum Pracownika Ochrony” Zeszyt 3(29)2001 r., Wydawnictwo KARAT Sp. z o. o., Warszawa, marzec 2001 r.

22. Kruczewski A., *Tak było rok temu*, „Vademecum Pracownika Ochrony” Zeszyt 10(36)2001 r., Wydawnictwo KARAT Sp. z o. o., Warszawa, październik 2001 r.
23. Marszałek A., *Większość uczciwa, niektóre psują opinię Czy agencje ochrony są powiązane z przestępcami*, „Rzeczpospolita” z 27 maja 1995 r.
24. Pajorski P., *Ochrona fizyczna osób przed i po wejściu w życie ustawy o ochronie osób i mienia – zagadnienia wybrane*, „Wiedza Obronna”, Rok XLI, 4/250/, Warszawa 2014.
25. Pidgeon, *Safety culture and risk management in organizations*, „Journal of Cross-Cultural Psychology”, no 22/1991.
26. Pidgeon N. F., *Safety culture: key theoretical issues*, Work & Stress, no 3.
27. Pietrusiak S., *Prawna regulacja przedsiębiorstw ochrony mienia i detektywów w Polsce w okresie międzywojennym*, „Przegląd Policyjny” nr 3-4/2000.
28. *Polska krajem goryli. Ochroniarzy u nas jest więcej niż policjantów. Sfrustrowani i nieprofesjonalni, mogą być – i są – naprawdę niebezpieczni*, „Ozon”, nr 20, 1 – 7 września 2005r.
29. Studenski R., *Kultura bezpieczeństwa pracy w przedsiębiorstwie*. „Bezpieczeństwo pracy nauka i praktyka” nr 9/ 2000.
30. Sz. M, *Rabowali zamiast pilnować*, „Rzeczpospolita” z 4 – 5 sierpnia 2001 r..

Akty prawne

31. Ustawa z dnia 18 lutego 1938 r. o przedsiębiorstwach, wymagających szczególnego zaufania (Dz. U. z 1938 r. nr 12 poz. 79).
32. Dekret z dnia 17 października 1946 r. o Straży Pocztovej (Dz. U. Nr 59, poz. 323).
33. Dekret z dnia 5 września 1947 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji morskiej (Dz. U. Nr 60, poz 328 z późn. zm.).
34. Ustawa z dnia 1 lipca 1958 r. o zezwoleniach na wykonywanie przemysłu, handlu i niektórych usług przez jednostki gospodarki nieuspołecznionej (Dz. U. Nr 45, poz. 224 z późn. zm.).
35. Ustawa z dnia 31 stycznia 1961 r. o Straży Przemysłowej (Dz. U. Nr 6, poz, 42 z późn. zm.).
36. Ustawa z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 41 poz.324 z późn. zm.).

37. Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o *ochronie osób i mienia* (Dz. U. z 1997r., nr 114 poz. 740).
38. Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o *ochronie osób i mienia* (Dz. U. z 2014 r., poz. 1099).
39. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o *rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (Dz. U. z 1997 r. nr 123 poz. 776 ze zm.).
40. Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o *zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów* (Dz. U. poz. 829).
41. Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 czerwca 2014 r. w *sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o ochronie osób i mienia* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1099).
42. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 sierpnia 1998 r. w *sprawie rodzajów dyplomów i świadectw wydawanych przez szkoły i inne placówki oświatowe, które potwierdzają uzyskanie specjalistycznych kwalifikacji w zakresie ochrony osób i mienia, minimalnego zakresu programów kursów pracowników ochrony fizycznej pierwszego i drugiego stopnia oraz zakresu obowiązujących tematów egzaminów i trybu ich składania, składu komisji egzaminacyjnej i sposobu przeprowadzania egzaminu* (Dz. U. z 1998 r., nr 113 poz. 731).
43. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 2007 r. w *sprawie udzielania pomocy przedsiębiorcom zatrudniającym osoby niepełnosprawne* (Dz. U. 2007 nr 20 poz. 118).

Inne

44. Decyzja (koncesja) MSW z dnia 6.11.1991 r., nr K 1422/91, pkt 4.
45. Informacje o wynikach kontroli NIK opracowane w roku 1997, maszynopis powielony.
46. *Informacja o wynikach kontroli wdrażania przez organy administracji rządowej ustawy o ochronie osób i mienia*, NIK Departament Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa Państwa, Nr kontroli: P00/083, Nr ewid. 157/2001/P00083/DON, Warszawa, sierpień 2001.
47. Raport Najwyższej Izby Kontroli: *Informacja o wynikach kontroli funkcjonowania zakładów pracy chronionej zajmujących się ochroną mienia i dozorem*, Warszawa, kwiecień 2004 r.

Netografia

48. Chmielewska M., *Pracownicy ochrony: Niepełnosprawność ważniejsza od licencji*, „Bankier.pl” z dnia 07.03.2005 r., (<http://www.bankier.pl/wiadomosc/Pracownicy-ochrony-Niepelnosprawnosc-wazniejsza-od-licencji-1263274.html>),
49. <http://www.niepelnosprawni.gov.pl/zatrudnienie-osob-niepelnospraw-/dofinansowanie-do-wynagrodzen-os/>
50. *Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności*
51. <http://www.pfron.org.pl/pl/obsługa-dofinansowan-i/62,Orzeczenia-ostopniuniepelnosprawnosci.html>

PAWEŁ PAJORSKI - doktorant na Wydziale Bezpieczeństwa Narodowego w Akademii Obrony Narodowej, rzeczoznawca Polskiej Izby Ochrony, Członek International Bodyguard Association, Polskiego Związku Instruktorów Służb Mundurowych, stowarzyszenia naukowego European Association for Security oraz Stowarzyszenia Wspierania Bezpieczeństwa Narodowego. Autor i współautor kilkudziesięciu publikacji naukowych i popularnonaukowych z dziedziny bezpieczeństwa, ochrony osób i mienia, terroryzmu i administracji. Przez 19 lat prowadził Biuro Ochrony „PROTECTOR” w Krakowie. Ma trzydziestoletnie doświadczenie w zawodzie pracownika ochrony.